

ORGANULU

LUMINAREI.

Gazeta Beserecesca, Politica, e literaria.

Cu pre Gratiosa invoientia.

Sambata

Nr. XXIX.

19 Iuliu. 1847

CLUSIU, 7: 19 jul. In Sied. dietale LXXIX, mai antaiu un Comite regalistu dede protestatiune asupr'a proiectelor de lege acum terminate; intr'asemenea si Deputatii Comitatoru Albei dein giosu si a Clusului, in contr'acelor concluse dietale in obiectulu urbarial, ce nu se unescu cu instructiunile lor. In urma se asiedia textulu latinu al articulu XIII de lege, si se desbatura unele insemnari a Inaltulu Guberniu la articlii VII—XII.

Clusiu, 10: 22 jul. In Sied. LXX Comitele supremu al Dobucci dede o contra-protestatiune asupr'a celoru dein Sied. trecuta; r. Guberniulu tramise insemnarile stilistice asupr'a art. XIII, ér' in catu pentru Adresa comitiva la articlii urbariali, in urm'a debaterilor, Exc. Sa Presidentele asia enuncia: Cum ca SS. si OO. cu umilitate se roga Maiestatei Sale, ca intru intielesulu art. VIII de a. 1791, se se indure, a introduce urbariulu prein r. guberniu cá celu mai inaltu organu al puterii executive in acésta patria, inse si acéca a ordina intru acélesi obiectu, cá, dupa cum si constitutiunea, si legea si lipsea potesce, intru numirea personelor mai dein giosu neci Comitatele se nu fia escluse.

Clusiu, 11: 23 jul. In Sied. dietale LXXI, la conclusulu dein Sied. trecuta se adause, cá in acea Adresa sese exprime si: cá supru ingrigirea aceluasi r. guberniu se se introduce urbariulu. Dup'a aceea in catu pentru alte principie de ase exprime in aceeasi Adresa se concluse: Cum ca SS. si OO. ingriginduse, cá nu cumva cu introducerea urbariului, unde ar veni mai multu locu in man'a coloniloru de cum se afla acum in tabelele de dare, se se inmultiesca darea dea cum, si asia clasa colonicale ce ar castigá prein urbariu se pierda prein crescerea darei, dorescu a rogá pre Maiestatea Sa, cá se bene voiesca a nu dá despuneri pentru radicare mai susu a darei; mai in incolo fiendu cá acestu articlu de lege de lipsa e ca toti selu intielega, dorescu a rogá, cá legea pentru limb'a ungrésca inca dein diet'a trecuta tramisa se se indure a o tramite intarita inca la acésta dieta, precum si pre acesti articli de lege urbariali.

Clusiu, 12: 24 jul in Sied. dietale LXXII, se luara la socotéla insemnarile stilistice ale regiului guberniu la art. XIII, dupa aceea unele protestari diverse, ce se lasasera pana pre acum.

—Gazeta Univ. de Angsburg scrie dupa Lloyd austriacu de in Bavaria 3 jul.: „De la legatiunile ces. r. austriace se impartasi intr'aceste dile gubernicloru Bavariei si Virtembergei, cumca guberniulu austriacu se afla misicatu

de indesarea crescatoria a trecatoriloru in Transilvania a determiná: 1) cum ca de aci incolo numai economi rurali se voru lasá in launtru ér' nu si manufacturistii, caror'a le stau contra strinsele relatiuni ale cehuriloru dein Transilvania; 2) cumca trecatorii au de arata cá au avere de 800 fl., au castigatu un fundu anumitu ca proprietari au arendatori si sunt cuprinsi intru o comunitate anume, pentru care numai certificatul dela Insocirea economica sasasca transilvana nu e destula; 3) cumca personele, carele vreau numai sesi cerce locu de asiediamentu in Transilvania, trebue a) se fie economi, b) se adeveresca ca au celu pucinu 80 fl. bani de druinu, si c) se mérga acolo fora familia. Acésta ordinéla, fora de a impedecá trecerea in Transilvania, celu pucinu va pune trecatoriloru usiori la mente ceva terminu, si va impiedecá, cá comunitatile in Transilvania se nuse inundeze cu proletari de tota form'a.“

FRANCIA.

Procesulu scandalosu, ce cure in Camara Pariloru, si atat'a sensatiune destépta in lume si in Gazete, amenitia a avé un capetu tragicu.

Jurnalulu des Debats de Marti 13 jul. st. n. scrie dupa Gazeta de tribunale dein aceeasi di: „Eri séra, luni, la optu ore si giugetate, o detunare se audi intr'un'a de camarile ce sunt ocupate, in cas'a de dreptate a palatiului numitu Luxemburg, de tradusii inaintea Curtei Pariloru. Pazitorii alergara numai de catu in camar'a, de unde esise sunetulu,—si acésta camara erá a (exministrelui) Teste.

„D. Teste cercase a se ucide tragundu un pistolu: arm'a fuse pusa de indreptulu animei; cá lovitura, reu indreptata, nu facu de catu o sdorbitura crancena, si globulu nu strabatú. Ajutoriu se dede numai decatu Dlui Teste.

„Prefectulu politiei se infaciosia curundu in cas'a de dreptate a Luxemburgului, unde ajunsese Comisariulu de politie a patrariului, D. Monval. Procuratoriulu generariu inca se arata la inchisoria; si un protocolu se facu de acésta intemplantare.“

Teste, mainainte ministru, acum presidente celui mai inaltu tribunalu judecatorescu, a Curtei de Casare si Paru Franciei, e acusat, cá ar fi vendutu un privilegiu de baia de sare la 1843 pentru 80,000 franci, impreuna cu generariulu Despans-Cubières ca agentele unei societati, Pellapra capulu Cancelariei ministrului ca midilocitoriu, si Parmentier unulu de intre Capetele societatei. Pellapra citatu a stá in-

aintea Camarei pre 8 iuliu, candu se incepù procesulu, fugí, ci ginere-sen, principele de Chimay, scrise cá se va intorce, care inca nu se intempla. Acestu procesu cu episodurile lui, si alte scene mai multe decurundu intr'ambe Camarile cu imputarile cele mai grele de coruptiune, agita tote animele in Francia cu o intaritare, caria nu ise alla esemplu asia lesne.

I T A L I A.

ROMA, 3 jul. st. n. Un circulariu cu datulu 17 jun. st. n. se tramise in 5000 esemplarie la tote deregatoriele sufletesci ale crestinetatei catolice. Ocasionei dederá esperientiele, ce le faciú S. Sa in visitele sale canonice pela institutele spirituale, de unde circulariulu se si pote socoti ca un pasiu momentosu spre reforma preutiloru regulari. Du pre acelu momentu S. Sa adause o comitiva in numele sen, care de alte date facea numai Secretariulu Statului.

Roma, 6 jul. In sér'a trecuta Cardinale Secretariu al Statului publicá un edictu, prein care mai antáiu in Roma, mai apoi si in provincie, se redica o militia de garda nationala séu cum S. Sale mai place a o numi: cetatiana. Normele fundamentale ale acestui institutu sunt: 1) Gard'a cetatiana va stá dein toti cetatiani Romei, inca si dein acei straini carii siau castigatu pe calea legeri dreptulu de a avé statoria locuentia in Roma, si unii si alții dela 21 pana 60 de ani al vietii. 2) Preutii si militarii in activitate sunt dispesati dela servitiulu cetatianu. 3) Toti posesionatii, proprietarii, negotiatorii si prefectii negotialoru industriale se tienu de garda. 4) Aceesi indetorire au fi acestoru dein urma, carii vietuescu in eas'a parentésca, si au etatea prescria in punctulu antaiu. 5) Intr'asemenea indetoriti sunt Invetiatii si Artistii, deregatorii publici si privati cu salariu, si maestrii de manufature. 6) Scutiti de acestu servitiu sunt sierbitorii, manufaturarii, dilerii si toti carii au vre o maestria sordida si lapedata. 7) Scutiti sunt si toti carii nu au purtare nemaculata publica au privata, neci potu sesi documenteze aplecarea catra guberniulu pontificiu. 8) In catu pentru scutirea dela acestu servitiu, de totu au pana la un tempu, pentru nepotentie corporale au dein cautarea sanetatei se voru obserhá legile statorie. 9) Gard'a cetatiana va stá dein 14 batalione, asia catu toti barbati deintru o regiune voru formá un batalionu. 10) Formarea roloru de chiamare se va increde unei deputatiuni de cetatiani buni si cunoscatore alesi de guberniu; acestia se indetoreza a trage dein lista sufleteloru numele tuturoru personeloru calificate dupa puncturile cinci de antaiu si ai scrie intru o rola conforme. 11) Rolele aceste se socotescu ca inchise, inse reserbanduse indreptarile ce consiliulu mai inaltu dein deregatoria au la rechiamarea altor'a are de a face. 12) Catu mai curundu se va publicá un regulamentu speciale spre organizarea gardei. 13) In togn'a acestoru norme, ce frumosu adeverescu increderea S. lui Parente intru amorea supsiloru sei catra a sa santita persona si ordulu publicu, voru urmá prescrie necesarie si pentru provincie. Roma, 5 jul. 1847. Cardinale Gizzi.

Dupa ce asta publicatiune se afipse pre palatiulu Datariei, numai de catu se radica un mare jubilu. Multiimea se luá catra Quirinale, ci curundu érase se turnara inapoi in tota tacerea, audiendu dein doue persone insarcinate, cum ca

Pap'a nu se ar aflá prea bine si doresce repausu.

Roma, 7 jul. Cardinalele Gizi, cerú demisiunea si o dobendí. Urmatoriu in Secretariatu se desemneza ca fora indoiela Cardinalele Feretti. Caus'a retragerei se dice a fi radicarea gardei cetatiane in contr'a voei sale.

P E N I N S U L A P I R E N E A.

Jurnalulu Times scrie dein Lisboa 25, Oporto 30 jun., Autoritatea Reginei in Lisboa si in pregiurui e deplinu restituta. Prinsii de Angli in mare numeru intrara de buna voe in servitiulu Reginei, ceilalti se demisera a casa. Insurgentii ce inca nu depusera armele, la Villa Nova, nu de parte de Oporto, avura o bataia cu trupele regesci, in care de ambe partile remasera ca la 20 barbati, ci ei inca sunt plecati a depune armele cátu ce se voru asecurá ca lise va plati léf'a restante. Inaintea cetatei Oporto stationá o escadra imponetoria.

CHINESII SI ANGLII.

URMANDU cu ochiu luatoriu amente la desvoluirea fapteloru ce de un tempu in coce se implenira in China, a nevoe este a nu crede cá suntemu spectatori la antáiele scene unei drame, a caria deslegare, de nis'ar fi inscientiatu numai cu siésa ani mai curundu, nis'ar fi parutu o nebunia, ci care acum dupa cursulu rapede al evenimenteloru are tota probabilitatea inaintea ementoru preceptoru, tota certitudinea inaintea celoru ce ai ceva cunoscentie despre poporele asiatiche, si acolo in locu potura vedé cum poterea lucrurilor face dein ea o necesitate neaparata. Acestu evenenent, ce se cade celu pucinu al prevedé, si al caruia urmari voru se aiba una influentia ce inca nu se póte pretiui pentru politic'a in de preste totu a lunei, nu e numai ruptur'a incuetoriloru ce inchidu Impareti'a Cerésca dein aintea strainiloru, nu e numai amesteculu acestor'a in negotiale Chinei, ci e un firu de lovituri dein cele mai grele asupr'a independentiei politice a imperatiei, si in urma asiediarea cea cu tota probabilitatea a strainiloru intr' un'a seau mai multe provincie de ale ei.

O fatalitate neinvinsa impinge civilisatiunea europeéna catra acei tiermuri; o fatalitate, ce neci abilitatea astuta a barbatiloru de Statu a Chinei, neci indelungu - rebdarea, neci astemperarea gubernieloru europeesci nu voru ajunge a o delungá.

Caute numai cineva la progresele necuprinse implenite de mai pucinu de cincisprezece ani. Pan' in 1833 numai una singura putere, Anglia, facea negotiatoria importante cu China; si acésta putere erá representata prein o Societate ce avea in contr'a concetatianiloru sei un monopolu exclusivu, asia catu tote relatiunile intre China si Anglia intr'adeveru se reguláu prein un corpu disciplinatu, a caruia numai Capulu se aflá uneori in contactu cu deregatoriele Chinesci. Acésta stare a lucrurilor, ce simplificá insemnatu relatiunile, dá si man'a de a preveghiá pentru tienerea pacei cu o eficacitate minunata. Ci in 1834 monopolulu si-dede sufletulu; in loculu acestoru deregatori domnesce remunerati, ce indereptau negotiatori'a ca nesce mari domni, si caria legea-i garantizá beneficiuri splendide, urmara unii negotiatori singurateci, impinsi de concurentia, desteptati prein totu foculu interesului individual, si numai de catu incepura a se inmulti frecatu-

rile și cauzele de luptă imprevizibilă. În locul de agenții Societății, carele pretinșă întrebările financiare mai pre susu de toate celelalte, urmă un agent al guvernului regiu ce veni se ședea în Canton, și duse cu sine toate interesele, toate întrebările de onoare și de amor-propră naționale caror'a guvernele europene atâtea sacrificii făcu. În locul acelor pacivi barbati-de-India, cumii numeau, în locul acelor vase de comerț, a caror'a capitani toți erau interesați de rezultatele financiare ale Societății și prein urmă și de păz'a bunelor relații, urmara vase de ale marinei militare, ce vinu pre apele Chinei se aperi interesele engleze, și se arate Chinezilor cum înțelegu europenii onorea păzei lor.

Acăsta schimbare nu întârșă a produce efectele sale. Admiralul Napier abia ajungendu la postul său, se vedu umilit, bat-jocur și tractat ca un barbar misiu de catra mandariini; elu nu credu a potē suferi atate insolentii, și cu a sale două fregate *Imogene* și *Andromache* strică forteretiile dela *Bugu*, se înainta mai pan' supu murii Cantonului, unde mandariini spaimentati venira ai cere pacea și suscriu cu cuvântul toate condițiile lui. Ei apromitu, jura totu ce se potesce dela ei, reserbandusi fara îndoișă cu oncredentia comune tuturor asiaticilor într toate togmirile lor, de asi recastigă cu înșelătinea totu ce eră obligati a concede prepoterei. Admiralul Napier numai de catu avu esperiența acestei fapte pe pierderea sa; catu începū a se retrage pre riul Cantonului, mandariini făcura a se publică ca l'au interitu cu fugă, și candu voi a cere dela ei implenirea promiselor storse supu influența temerei, ei începura a trage asia în delungu, ei incurcara pre bietul admiral într'un asia labirintu de mentini și de perfidia, catu mori de mania și de supărare. Asta fapta e adevărată pan' într o literă.

Acăsta istoria e istoria tuturor relațiilor lor ce avura europenii cu Chinezii; numai catu mesur'a, în care cresce numărul europenilor, în care relațiile se înmultesc și comerțul se desvôlta, într aceeași și evenimentele ca urmările lor firesc prindu proporții mai mari. Cinci ani mai tardiu, un firu lungu de secături și de insulte conștringu pre guvernul englesc preste voei o începe un belu regulariu asup'a Imperiului Cerescu. Toate documentele publicate adevăresc, că acest'a nu se plecă fora numai de mare nevoie supu acăsta necesitate extrema, că ei atunci inca aveau credentia în virtutea Fiului Sorelui; nimeniși imagină că atate milioane de oameni supu șceptului lui se nu pôta reprezentă de catu o mare nepotentia; er' cabinetul englesc nu vedea într' acestu belu de catu o fontana de spese enorme, de un deficit în veniturile sale și de pierderi însemnate pentru comerțul național. De acea mai antaiu se apucă cu o reserva atatu de nemesurată. O escadra, comandată de admiralul Elliot se trimise a se sui pe golful dela *Peceli*, și a duce pan' la portile palatului imperatescu aretarea greutăților pentru carele corea indestulare. Catu aparū acea flotă, cabinetul dela *Peking* spaimentat trimise plenipotențiatului englesc pre un mandarinu dein celu mai înaltu rang, cu ordine de a adormi pre straini cu vorbe frumoșe, a promite totu ce aru cere ei, a nu se obligă apriatu la nemica, și a face ori ce numai sei determineze a luă înapoi calea catra Canton, unde singuru, diceau ei,

ca e cu potenta a conchide o togmela definitivă, pentru că acolo se începū lucrul de price. Cu aceste promise înșelătorie, Kesien retransmis la Canton pe capitanul Elliot, carele for' îndoișă nu avea multa încredentia în sinceritatea Chinezilor, ci caruia guvernul seu-i demandase cu totu de adensul se cerce toate mijlocele de impacare. Într'acea, dupa tramandari neterminate, Kesien sosindu și elu la Canton se pare a nu fi venit de catu că se nege totu ce disese pre ripele dela *Pel-ho*; elu e mareșiu de acelu succesu ce credea al fi castigat retransmitendu pre barbari la cea laltă margine a imperației, în apele cele dein afara, și tota înțelegerea cu densul deveni preste potenta. Trei luni mari de nevoientie fora folosu ostenscu rabdearea capitanului Elliot; poterea e singurul mijlocu cei mai remasese; elu se determină a surpă forteretiile de pre *Bugu*, a împună Cantonul, celu conștringe a capitulă și cu o lovitură castiga un tractat. Ci cabinetul dela *Peking* totu nu se țiene batutu; pe Kesien l' exilăza silu deșrădă, tractatul suscriu de elu se nemicesce.

Anglii nu o luara în jocu, și pe lenga toate începuturile mai de multe ori cercate nu se învoira mai multu a negociă de catu supu murii dela *Nanking*, candu plenipotențiatii Chinezii trebuira a arată plenepotentie absolute, și cuprinsera fora neci o deșbateră condițiilor ce placū învingătorului a dictă. Inca nusu cinci ani pan' astadi, de candu fū semnata asta pace, și e cunoscutu cum o țienura Chinezii. Sange curse mai de multe ori; la fia-care clausula dein tractatu, ce voiau anglii a o pune în lucrare, trebui a recure la de-nou prindere de arme; în urma fiacare deintr' aste demustrații pusera în mai periculoșă lumina nespūsă debilitate a guvernului Chinescu.

De alt'mentrea acăsta nepotentia militaria, acăsta langore nevendecată de înșelătine și superbia orșă, ce nencetatu provôca tunurile Europeanilor, pote că totu nu voru fi caus'a cea mai de frunte a ruinei lui. Anarșia dein launtru, deșteptată pre în atate lovituri de umiliri, îpregatescu pericole cu multu mai de adreptulu. Fora îndoișă, candu stă omulu a cugetă, cum ca abia sunt o sută cinci-dieci de ani, de candu orecate turme de pastori, un manunchiu de oameni, întreprinsera cuprinderea acestei ne mesurate imperații cu arme, și dupa ce ajunsera a impune la atate milioane de oameni a lor autoritate, mai adausera de catra apusu noua țienuturi la acestu teritoriu și asia nemesuratu, nu pote senu se mire omulu de acelu geniu și talentu politicu al tatarilor manciū. Acea inca e adevăratu, reu deștulu pentru ei, că domni'a lor în laturea de amedia-di a imperiului totdean'a fū împugnata, în mai multe țienute nerecunoscută, într' altele numai cu numele, și afora de cetățile mari totdean'a au fostu cu îndoișă în provinci'a dela Canton, și că într toate aceste țienuturi neincetatu e combatută prein rescolele locale, prein turmele întrarmate și societățile ascunșe ce totu vișeza de delungarea acei dinastii straine. Acum deca acest'a eră asia pre candu acestu guvernul avea pentru sine totu prestigiulu poterei și al succesului, ce nuse pote teme dupa atate înfortunii și umilitati? Asia, se marturisimu cei dereptu, pretutendinea unde strabatu Europeanii, nu afla împregiuru-si de catu simptome de decadentia și de o disoluțiune prea aproape; și pre giugetate de litoralul Chinescu dela *Ningpo* pan'

la Canton cese vede alta de catu poporimi re-
sculate, contrabande si pirataria desvoltate pre
un petioru nemarginitu. Acum, deca autoritatea se
sucupa, anarchia preocupata intrega tier'a si stra-
inii se vedu espusi fora garantia la crancinele
patimi ale unei poporimi stupide, pote-se astepta
ca acestia se pazesca desinteresulu si respectulu
pentru poporatiunea chinésca pan' intru atat'a ca-
tu sese retraga simplu si curatu fara neci o res-
bunare? Séu presupunendu, ca mandria acestora
nui va impinge la atat'a, au nu e de ase crede
ca puterile straine constrinse a grigi de salutea
nationaliloru sei, nu voru cerca mai in urma a
redica pre aceste ruine un gubernamentu regulariu?

De alt' mentea fapte mai prospete arata, ca
Anglia incepe a pasi pre acésta cale. In urm'a
atatoru fapte nenumerate de pirateria, de fur-
turi cumetate prein turme intrarmate pan' la te-
ritoriulu anglescu dela Hong-kong, unde chiaru si
casa gubernatoriului de doue ori fu asarita, Sir
J. Davis ordena vaseloru anglesci de bataia sta-
tionate la tiermuri Cantonului, de a dá pre tote
luntricele chinésce, de ale visita, aresta si a strica
pre tote care aru arata vre-o intrarmare cu pre-
pusu reu de aloru destinare, si de a dá tota ar-
matur'a loru in manule tribunaleloru dela Hong-
kong. Cei mai multu: guberniulu chinésca intru
asa nepotentia, insusi favorisesce acésta tenden-
tia cu tote ca-e asia periculosa pentru sine. A-
sia noi cetimu in jurnalele sosite cu cei mai noi
Curiri, cum ca Tao-tai, antaiulu magistratu dein
Amoi in provinci'a Fo-kien, ne mai sciendu cum
sese mai scape de piratii ce vinu se predeze pan'
in portulu acei cetati, in urma se roga de Co-
mandantele corvetei anglesci le Scout se e pa-
za pre socotela guberniului chinésca. Plecarea
comandantelui anglescu la acea rogare, avu acelu
resultatu, catu candu-cu purcederea Curirului de-
in urma, mai multe luntri chinésce parte erau
ruinate parte arestate.

Inca mai multe altele se aru poté dice asu-
pra acestui mare obiectu, ci noi lasamu in ma-
n'a venitoriului se vedemu cate se voru adeveri
deintre aceste prevederi.

P R I N C I P I A

de limba si scriptura.

XXV.

B) La temporele vorbeloru, impreuna cu
participiale loru:

1) In presentele vorbeloru, ce la noi a-
stadi moia una seau alta consonante dein cele
numite liquide: n si r.

Asia noi dicemu: *внѣ, свѣжѣ, — вѣн, свѣжѣ, — вѣе,*
свѣжѣ. Ci nu asia cei vechi, care pre n in vorbe-
le acestea lu-pronunciau, ca si transdanubianii
astadi, muiatu ci nu detotu transformatu in i con-
sonante. Adeverat, ca exemplele ne sunt numai
dein BO, ci ele sunt intru un numeru asia de in-
semnatu, catu numai sufere indoieia.

Ex. 10 2: *кѣм сѣ фак сѣмнеае мѣле ачѣотѣ ан*
еа, ши сѣ свѣжѣ ан оувернеае фицорнор тѣн.

Ex. 25, 16: *адеварѣла, кареле еѣ цѣе ворѣ* (in carte
ном dein smentela) *да, а ладѣе сѣ пѣннѣ — 28, 25*
seq. нѣз ѣѣла доу капеге а ланцѣрнор. а ѣѣла вѣ цинте
сѣ пѣннѣ, ши пре оувереле вѣфодѣлн оуна адеверѣла аа
цѣа сѣ пѣннѣ. фѣ ши лате доуа белуце де аѣр, ши сѣ
ав пѣннѣ пре ѣѣла доу корнѣре а хоженѣлн.

Asia si *циннѣ, виннѣ, рѣмѣннѣ.* Ex. 34, 2: *ши фѣн*
гата дѣмѣнѣцѣж кѣм сѣ виннѣ сѣе нѣман кѣт пре мѣнѣ-
ле Синакалн; — 34, 11: сѣ циннѣ дѣ дѣрептѣтѣ, кареле еѣ
аргѣжн цѣе порѣнѣсѣкѣ; — 22: Пѣрѣннѣла сѣптѣмѣннѣлор
сѣла циннѣ. — Gen. 38, 10: знѣе дѣрепт ачѣла Юда Та-
марѣн нѣсѣрнѣа: рѣмѣннѣ вѣдѣла а кара цѣтѣннѣтѣл. Ms.
Luc. 24, 29: *нѣрѣ ен адемна пре еа знѣнѣдѣ, рѣмѣннѣ*
кѣ нон.

Ex. 32, 26: *чинѣ еаа дѣмнѣлѣн виннѣе кѣтѣрѣ мн-*
не. — 34, 23: тоатѣ сѣмѣнѣа вѣрѣкѣтѣкѣ де тѣрен ѡн
дѣнѣрѣн ан сѣ виннѣе дѣннѣтѣтѣ чѣлѣн дѣмнѣторѣ дѣмнѣлаѣ
ѣѣ дѣмнѣнѣсѣ; — 25, 10: чинѣ е дѣнтѣре ворѣ мѣнѣрѣ сѣ виннѣ
ши сѣ факѣ ачѣла. Dreptu ca precum in esemplu-
lu dein urma *виннѣ, asia si чинѣ* la Ex. 22, 16,
si 28, 28 ocure in locu de *чинѣ* ci amendoua to-
tu un'a facu, si ce e capulu lucrului nu lapeda
pre n.

Asia aflamu *виннѣ* seau *виннѣ*, lat. vinea, in locu
de al nostru *вѣе.* Ex. 22, 5: *сѣ нещннѣ ва фѣе пагѣѣж а*
виннѣе аатѣн ѡм аѣ ан сѣмѣнѣтѣрѣж, — сѣ пакѣтѣкѣж
дѣнтѣрѣ аса сѣмѣнѣтѣрѣж ши ден виннѣ кѣчен ман еѣн; —
23, 11: ашишдѣре сѣ фачн ши кѣ виннѣтѣа.

Ex. 29, 10: *ѣарѡн ши фѣсѣрн лѣн сѣш пѣннѣе*
мѣнѣле пре капѣла циннѣлѣн; — 15: пре капѣла ачѣтѣн бер-
ѣтѣе сѣш пѣннѣе мѣнѣле; — 19: пѣннѣе мѣна са пре капѣла
ачѣтѣла.

Ex. 21, 36: *ан локѣла боѣлѣн сѣ дѣа боѣ ши*
чѣл морѣ рѣмѣннѣе лѣн. Totu acolo 27, 21: *ачѣ-*
тѣж сѣлѣжж ан цѣтѣж вѣтѣмѣтѣ вѣѣѣн фѣнѣлѣр лѣ ѣѣ
дѣнтѣре тоатѣ сѣмѣнѣа лѣр сѣе циннѣе.

Intr'acel'asi modru ei retineau pre n si intru
gerundii, si participie, dicundu: *пѣннѣдѣ, циннѣдѣ, —*
циннѣторн, виннѣторн, in locu de ce dicemu noi: *пѣ-*
ннѣдѣ, цѣннѣдѣ, вѣтѣторн, цѣтѣторн.

Asia Gen. 4, 17: *вѣзѣнѣдѣ нѣж ѣѡнѣф, кѣм па-*
тѣжѣлѣ мѣна са дѣрѣптѣж арѣ фн пѣннѣдѣ пре капѣла лѣ
ѣфѣрем, гѣтѣцѣн пѣрѣл, ши пѣннѣе мѣна цѣтѣннѣтѣл, кѣм сѣ
ѡ пѣннѣе дѣепре капѣла лѣ ѣфѣрем пре капѣла лѣ Манѣен.
Ex. 12, 11: *циннѣдѣ тоатѣ а мѣннѣе волатѣре.*

Gen. 41, 34: *ачѣрта лѣнѣж факѣ Фѣрѡн, кѣм ан*
цѣрѣ циннѣторн де чиннѣе сѣ нещѣтѣкѣж. Totu acolo
41, 35: *ши аѣлнѣ дѣнтѣрѣна де тоатѣ хѣрна чѣлор анн*
еѣннѣ виннѣторн, ши полѣрте гѣжѣла а ѡрѣш ан жнѣннѣлѣ
лѣ Фѣрѡн, пре ча фѣламеге виннѣторѣре, шила циннѣе,
кѣм сѣ фѣе вѣптѣ а ѣгѣпет ан чѣн шапте анн де фѣламе-
те внѣторн. Dein cuventulu dein urma *вѣтѣторн* se cu-
nosce cum pre incetu romanii pasira la pronun-
ci'a de adi, mai antaiu lasandu pre n afara, a-
poi prefacundu si pre e in i; deunde vechii scri-
u: *мѣнѣгѣторн, пѣтѣторн* etc. de care e de prisosu a
mai citá esemple.

Alte mai multe esemple de n nemuiatu in i
si intr'alte cuvente sunt mai nenumerate intru a-
cea carte. Asia scrie pretutendinea *анѣтѣннѣлѣ* cum
dicu si transdanubianii in locu de al nostru *ан-*
тѣжѣ, de care adusemu ainrea esemple (vedi Princ
nr. XVI, not. 1.), si pre dreptu, ca ci e formatu
ca *кѣлѣжѣ,* la transdanubianii éраси calcániu, lat. cal-
canem, de unde latinesce ar fi a n t a n e u m. Gen. 1,
5: *ши фѣ де дѣнтѣрѣ сѣтѣж ши де дѣнтѣрѣ дѣмѣнѣцѣж зѣа дѣн-*
тѣжнѣ etc. etc.

Asia: *кѣннѣ* in locu de *кѣѣе* 35, 12: *кѣннѣе*
корѣлѣн, inca si *кѣннѣ* fora i ca mai susu, totu
acolo 38 si 39: *кѣннѣен ши фѣннѣен.*

тѣнѣжннѣ in locu de *тѣгѣннѣ.* Ex. 27, 3: *фѣрѣннѣ,* *тѣ-*
гѣннѣ la жар, etc.

мѣнѣгѣннѣтѣрѣ, ce noi amu dice *мѣнѣгѣтѣрѣ.* Ex.
29, 36: *жѣртѣвен пѣнтѣрѣ пѣкѣте, пре мѣнѣжннѣе тѣрѣж,* etc.

Notitia bibliografica.

Cele siette virtuti séu fapte bune de capetenia etc. traduse si intocmite pentru ori ce Crestinu cultivatu de Nicolau Velia Tincu, parochu si profesoriu de Teologia etc. Brasiovu, in tipografi'a lui Joan Gött 1847 (tipariulu cu litere cirilice).

Acest'a e epoch'a scoleloru' dise nu de multu publicistulu de lenga Carpati, cu catu dreptu a disu elu, chiaru cu atat'a credemu, că potemu si noi dice: acest'a e epoch'a cartiloru bune; că ci ce aru fi cu scolele, déca nu s'aru aflá carti bune, intr'un tempu, candu inca nu pre avemu carti bune numerose! Dreptu aceea o nespusa bucuria ne cuprinde, déca ne cade in mana vre o carte lucrata asia, catu se pota ajunge pentru trebuentele tutoloru cetitori, catu se pota multiemí animi ori catu de insetate. Prein o carte scrisa bine, intr'o maniera inaintatoria ne vedemu totu mai multu apropiati ca tra scopulu prefaptiunei, la care neaparatu cauta ore candu se ne ajunga limb'a pestriliata nu numai in gur'a poporului ci—cu durere marturisi-mu—si in carti, si cuventari publice cu atate cuvente straine, se nu dicu barbare, care pe asta fica la inceputu vergine a Italiei o deformara si o mai deforma pana astadi, si acolo unde pre usioru se potu incungiurá. O carte dara, ce e mai multu, morale-relegiosa, cum e cea mai susu insemnata, ne e forte bine venita, cu carea auctoriulu ei, fara lingusire dicemu, sia facutu meritu frumosu in cultur'a limbei baserecesci, dede esemplu stralucitu la toti cei ce si in tempulu de acum cu o impetriere totu mortisiu mai stau lenga slovenismi, ca si candu altmentrea nu aru poté fi priceputi de poporu; carii in slovenismi ca preotii Egiptului in ieroglifi ascundu curatulu adeveru, se pare, cu o cerbice neindreptatiosa. Pre unii ca acestia —că ci la cei luminati nu trebue indemn—, de mai pote se incapa la densii vre un cuventu salutaru, ii provocamu, sesi castige cartea aretata a Plui Velia, ca de intr'ins'a pana ce aru esí inca si altele lucrate dupa cum potemu sperá, si mai romanesece, se si ée pentru venitoriu indreptariu mai sanetosu, se invetie poporulu romanu in o limba mai romanésca si nu incarcatu cu lapedaturi slovenesci.

Dupa care premitere amesuratu angustatimei foiei acesteia scotemu aci cateva pericope dein cele Siette Virtuti in prosa; precum si dein meditatiunile poetice asupra celoru Siette Pecate capitali.

,Curatieni'a *) animei alunga de la sine tota necuvenintios'a postu, invinge tota semtitios'a pornire a carnei, si tiene asia carnea, carea se radica in contra legei celei sante ai lui Dumnedieu subtu strinsa stapanire a duchului celui intieptu. Unde locuesce in anima curatieni'a, aci e limpede si curata semtirea si deprinderea omului; aci e fara vina, nobile si onestu—de omenia—graiulu lui; aci e umilita si de frie'a lui Dumnedieu veditoria viati'a lui. Unde e curatienia in anima, aci e oprita pre curios'a cugetare si petrecere la obiepte necurate; aci e oprita sfaciat'a—nerusinos'a—cautatura; aci e oprita tota necuvenintios'a misicare si schimosire a trupului. Unde e curatienia in anima, aci rusinea si cuvios'a serietate priveghiéza in contra strica-

teloru incurgeri dein afara; aci amute desfrenatulu graiu acelui fara Ddiu, si aci fuge rusinatu celu ne cuviosu si fara omenia. Unde e curatienia in anima, aci pestréza omulu trupulu seu in cuventia, silu tiene ca osantienia a lui Ddiu, care asia de lesne pierde prein necuratienia lucétia si frumuseti'a sa inaintea lui Ddiu, pe cum cea mai lina suflare e destula de a intunecá lumin'a cautatorei (oglindei). Pe scurtu unde e curatieni'a animei, aci omulu totu de auna scie, că porta cu sine intr'un vasu forte frangaretiu o pretiosa vistieria si tota a lui incepere si lasare, vorbire si lucrare, cautatura si imbracamentu, pe cum si fugirea si incungiurarea pricurosoloru ocasiu arata chiaru a lui santa si neinfranta voia de apestrá si unorá acesta pretiosa visterie cu scumpatate ca pre celu mai mare bunu ce e pre pamentu. Vedeti! asia e facuta anim'a curata si si ne intinata, éra unde sentimentulu si viati'a omului fuge de aceste, aci e mai multa au mai pucina necuratienia si intinatie de peccate in tr'insulu. Astfel de curatienie a animei, cese lapoda de totu, ce e necuvenintiosu—a intielesu Mantuitoriulu candu a graitu: Fericiti sunt cei cu anima curata, că aceea voru vedé pre Ddiu.

,Cea *) mai pretiosa dare, ce ne a datu Ddiu. e fara de tota indoel'a credenti'a, care a adusu-o Isus in lume; care Elu cu nenumerate minuni a intarit-o; care Elu prein mortea si invierea sa a pecetluit'o; si care elu a fagaduitu a opestrá in beric'a sa pana la capetulu lunei. De n'amu avé acest'a dreptu-maritoria credentia, nu ne ar ajutá aceea nemica, că Isus a venitu in lume, si dupa o viatia plena de ostenele a suferitu mai pe urma cea mai amara morte pre cruce. Noi amu stá atunci in nescientia, intru intunerecu si retacire, si nici candu nu amu poté sperá a ajunge la Ddiu., Că ci fara de credentia nu e cu potentia a placé lui Ddiu. Eyr. 11, 6. Inse credenti'a e un talentu, cu care omulu trebue se lucre; ca e o lumina carea in noi si pe noi trebue se lumine; ca e un conducatoriu, caruia ne aperatu trebue sei urmamu. Séu ce ne ar ajutá, că ne amu laudá cu credenti'a déca amu traí ca cei necredentiosi? Ce ne ar ajutá a avé drepta cunoscare de Ddiu, si de detorentiele nostre ca tra Ddiu, déca nu amu si vietiuí ca pruncii luminei in santienia si dreptate inaintea lui Ddiu? Cene ar ajutá a avé in tota diua inaintea ochiloru calea la ceru prein credentia, déca ni s'aru paré prea greviosa de a o ambiá? Astfel de credentia ar fi fara folosu pentru viati'a vecinica, ba inca ar duce la mai adenca osenda. Că ci in cuventulu lui Ddiu se cuprende adeverulu, cumca de la acela, caruia s'a datu multu de la Ddiu, multu se va cere indereptu; si că multu mai aspra pedépsa ascépta pre sierbitoriulu, celu ce a cunoscutu voi'a Domnului seu, si nu a plenit'o, de catu pre acel'a, caruia voca Domnului seu numai catu va, au nici decatu a fostu cunoscuta., Ce ajuta, fratii mei! graiesce pentru aceea Apostolulu Jacobu, de dice cineva, că are credentia, si fapte nu are? au pote credenti'a selu face fericitu? Ar poté cineva dice: Tu ai credentia, dar eu am faptele. Aratami tu credenti'a ta fara fapte, si eu ti - voiu aratá credenti'a mea dein faptele mele. Tu credi, că numai un Ddiu este; bine faci. Si diavoliu credu aceea, si se cutremura. Vrei dara se intielegi, o! ome desierte, ca credenti'a fara fapte e morta? Că ci precum tru-

* III Despre curatienia, pag. 30, 31.

*) VII Despre revn'a spre fapt'a buna; pag. 74—76.

pulu fara sufletu emortu, asia si credenti'a fara de fapte emorta." Jacobu 2. Isusu cere credentia via, carea pretutendenea se descopere in viatia. Asia se lumineze lumin'a vostra inaintea omeniloru, cá se vedea ei faptele vostre cele bune, si se preamarésca pre tatalu vostru, care e in ceruri. Math. 5, 16. Elu nu e indestulatu cu o desiertá marturisire a numelui seu. Pentru aceea graesce: „Nu totu cel a cemi dice: Domne Domne! va intrá intru imperati'a cerurilor." Math. 7, 21. Isusu cere la venirea sa un vestmentu de nunta, o candela impluta cu oleiulu fapteloru celoru bune: un fruptu insutitu resaritu dein grautiulu de sementia al credentiei. Elu cere o neprecurmata revna in tote faptele bune. Pe scurtu! Elu cere o lucratoria pentru Dumnedieu si de virtute faptuitoria crestinetate. Pentru aceea in dina judeciului mai bine le va merge paganiloru si ereticiloru, de catu multoru crestini, cari au creditu cu adeveratu in Isusu, inse nu siau indreptatu viati'a dupa credentia. Nu te insielá dara dreptu maritoriule crestinu! cu desiert'a parere ca candu nu ai poté fi lipsitu de ceru, pentru cá prein botezu si credentia te ai facutu medulariu beserecei cei adeverate. Sunt multe netrebnice si uscate medulari in trupulu beserecei, care de nimicu alta nu sunt bune, de catu se se taie si in focu sese arunce. Sunt multe erburi selbatice—negina, si pléva in agrulu credentiei, pre care Domnul cu sangele seu l'a rescumparatu si adapatu. Si acesta negina si pléva esci tu dreptu maritoriule, ce l'a ce traesci in lene si nepasare, negrigindu ati aduná—pe venirea Domnului—tesauru de fapte bune!"—

Se vedemu acum si dein versuri cateva pre scurtu. Despre trufia (pag. 85):

—Cinei omulu far' iubire, ce defaima, descinstesce?

Cine espionulu negru de negina latitoriu!

O acela e maretiulu, ce'n altuia ochiu privesce

Paulu, dar in propriulu baru'a nu o vede negru chioru!

Cine stá in santulu templu rece, far' de reverentia!

Cine aci nu va sesi plece cuviu seu?

O. acela e maretiulu ce misiel'asi nepotentia

Nu va se o recunosca nici la insusi Dumnedieu!—

Cine e defaimatoriulu de relege, deitate,

D' ordinelele divine, de ministrii sierbitori?

Cine calca far' de frica a beserecei mandate!

O. acela e maretiulu cesi aventa mentea'n nori,

Lui se pare cá relegea si presciselele cuvente

Ara li numai pentru simpli, si nu pentru cultivati.

Cine e in conversatii mai nesuferitu, far' mente!

O acela e maretiulu ce destina pe ai sei frati! etc.

Petrundiatorie sunt versurile si despre scumpete (pag. 86—87):

—Lacomia e iubire fara cumpetu, far' regula—

De totu felulu d'avutia, de dulcétie, bunetati.

Ei averea trecatoria nu enice candu destula;

Dar' eterna sufletésca afla multe greutati.

De aceea dice Domnul: Nimeni pote se sierbésca

Si mamonei nesatiose si la banulu Dumnedieu.

Celu ce vrea pre Dumnedieuulu celu dein ceruri selu iubésca,

Fia gat'a pentru densulu a jerfi totu bunulu seu.

Nu iubireti lumea acest'a sunt a lui Joan cuvente

Celu ce lumea o iubesc e strainu la Dumnedieu!

D' unde atatea furiose luptatiuni, manii, procese!

O! aceste le casuina totu al lacomie reu.

O scumpete pentr'o mana de pamentu adesea tiese

Desunire intre omeni,—intre fiji unui Dieu! etc—

Catra Crestini (p. 98, 99);

Crestini iubiti! aceste-su pecatele de frunte,—

Cercati launtrulu vostru de este intinatu!

Aflati aci Vezuvulu al inganfarei munte?

Surpatilu, cá ci v'arunca'n tartarulu infocatu!!

Sentiti in voi iubire de bani, domnia, dica?

Astringeti totu d' acelea, ce nu se potu furá,

Pre care neci rugin'a, neci molia nu le strica,

Si care'n lucratori'a iubire voru a stá.

Ve'ncinde foculu poptei spre fapte necurate?

Necati acelu neprietenu si diavolu incarnatu!

Pestrati a vostre sentiuiri fetiore ne'ntinate,

De vreti se vi s'arate ceresculu imperatu!

Pestrati da curati'a, vergin'a castitate;

Ea dá crestinetatei frumsetie si ornamentu!

N'aveti ce da la morte familiei lasate?

Lasatii dar' virtute in fapte si cuventu!

Ucideti gelosi'a seu pism'a inflacurata—

Acelu aflatu satanicu de rele nascatoriu—

Si tronulu ei cuprinda-lu iubire adeverata.

Far' ast'a numai este midiolocu mantuitoriu!

Asia si a lacomie fufan' otravoria,

Ce trupu si sufletu strica, se sece intru voi!

Er' calea cumpatatei la bene educatoria

Pestrati-o in avere, iubiti-o in nevoi!

Grigiti precum curat'a conscientia va vorbesce,

Antáiu d'acele bunuri, ce nu mai potu perá;

Astringetiv' avere ce'n ceruri ve'nsociesce—

Rubinulu de virtute, celu vedi ve va lucí!

Pe leng' aceste patimi mai este si mani'a,

O, cate rele duchui produce furiosu!

De vreti acum voi pacea si candu-va ferici'a:

Mani'a inecati-o in foculu relegiosu!

Si pana ve'ncaldiesce lucéferulu vietiei

Lucrati cu zelu, cá ci lenca altu cum va casuina

Totu felulu de stricare vietiei, sanetatei;

Lucrati cá vine noptea, candu nu veti mai poté!!

Lucrati dar' totu de a un'a in blanda umilentia,

In cumpetu, curatia si amoru adeveratu,

In santa contenire, rabdare, suferentia.—

Asia totu lucrulu vostru e bine cuventatu!

Esemplu se ve fia prea sant'a nesuentia

Alui Isusu, ce lumei jerfi viati'a sa;

Cautati la elu pe cruce—vedeti au e potentia,

Chiamarei lui divine mai multu a ve contra!—

En cauta ome munde! la fiulu omenirei,

Ce pan' la morte crucei voiosu s'a ingiositu.

En cauta lacomose! la Domnulu mantuirei,

Ce n'are unde capulu sesi plece de lipsitu.

Privesce necurate! la mielulu curatirei,

Ce tu prein spurecitiuneti de non-lu crucifigi.

Privesce misantropu! la regele iubirei,

Ce chiara pre cruce értá nemiceloru intrigi.

En vedi mantuitoriu setosu necumpetate!

Pre cel'a celu adapa cu fiere si ocetu.

En úitate la blandulu Isusu infuriate!

La vorbaí indulcinda, la graiiu linu, inefetu.

En cauta, socetesce, cá densulu pentru tine—

Muri! si a lui icona implanta'n mentea ta,

Si vedi déca vro popta in pieptulu se mai tiene

La vechietei peate de ate mai re'nturná!

Acum e trebuentia, ca mentea ta se vedea,

Séu iti vei bate pieptulu,—séu ca cu cei orbiti

Judei vei face strigatu, cá sangele se cadia

Spre tine si spre genuti, spre prunciti urgisiti.

Pre scurtu aici e totu catu amu pututu decopiá rapede, ca si deintru atat'a se se pote cunoce pen'a lucratoria de cativa ani in coce a Dlu traducatoriu, care in Foea de Brasioiu nr. 10 dein anulu 1844 in traducerea „Notarierei omului pre pamentu" dede semne de buna sperare.

Noi dein partene cu tota anim'a dorimu, ca sei afle cartea pe cátu se pote mai multi cumparatori, ca se se mai retiparésca, si inca—ce nu e pretensiune temeraria—cu litere strabunesci, atunci credemu, cá multe voru fi indreptate, pre cum in locu de intentie, positie, natie, etc. va pune dupa analogia: intentiune etc. precum a pusu si acum procreatiune, religiune etc. In adou'a editiune nu va stá nestingibile, peribile si magiaresculu de schilinare, nece se se renege, ci se se denege; nece u mor insemnandu naravu, care romanesc insemnéza purtare, si cuventulu ital. orgoliu lu-va retramite de unde l'a impromutatu, fiendui amana strebunesculu cuventu superbia, ce suna mai frumosu.—

De alt' mentrea erori de tipariu nu sunt multe. Form'a cartii dein launtru si dein afara amesuratu cercustariloru tipografiei rom. dela Brasioiu e destulu de placuta. Pretiulu, precum s'a mai aretatu; e 30 xr. m. c. J. J. M.